

Vuoreksen Västingimmäen asemakaavan nro 8587 kasvisto- ja liito-oravaselvitys

Tampereen kaupunki
Kaupunkiympäristön suunnittelu
Asemakaavoitus
21.8.2019

Kansikuvassa kynäjalavan lehtiä Lahdenkulossa ja Lahdesjärven alavaa peltomaisemaa.

Sisältö

1.	Johdanto	1
2.	Selvitysalue	2
3.	Kasvupaikkatypit, puusto ja kasvillisuus	2
4.	Luonnonsuojelullisesti arvokkaimmat kohteet ja osa-alueet	3
4.1.	Avainbiotoopit	4
4.1.1.	Vanhat metsät	4
4.1.2.	Metsälain huomioimat elinympäristöt	5
4.1.3.	Muut huomioitavat kohteet	12
5.	Selvitysalueen arvokkaista lajeista	15
5.1.	Kasvisto	15
5.1.1.	Statuslajit	15
5.1.2.	Muu harvinainen kasvisto	16
5.2.	Liito-orava	20
6.	Luonnonoloiltaan arvokkaimmat osakokonaisuudet	20
7.	Yhteenveto ja kaavoituksessa huomioon otettavaa	22
	Lähdeluettelo	24
	Liitteet	

1. Johdanto

Vuoreksen Västringinmäelle (**liite 1.**, Västringinmäki I, kaavanumero 8587) ollaan laatimassa asemakaavaa. Alueen kaavoittaminen on kaavoitusohjelman 2015 mukainen hanke. Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa suunnittelualue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi (A). 27.9.2006 vahvistetussa Vuoreksen osayleiskaavassa pientalovaltaiseksi asuntoalueeksi. Sen läpi on osoitettu lounais-koillis-suunnassa ekologinen käytävä ja virkistysreitti. Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

Nyt tekeillä olevan asemakaavan tavoitteena on muodostaa Vuoreksen pohjoisimmalle osalle uusi pientalovaltainen asuinalue. Asemakaavasunnittelua edeltää yleissuunnitelma (nro 1039), jossa tarkastellaan Västringinmäen aluetta laajempina kokonaisuutena. Asemakaavan 8587 suunnittelualue tarkentuu suunnittelun edetessä. Asemakaava-alue on ollut mukana jo Lahdesjärvi-Lakalaivan alueen osayleiskaavan ”Maisema- ja Ympäristöselvityksessä” vuodelta 2006, jossa on ammennettu vuonna 2002 ”Särkijärven ja sen luoteispuolisen alueen eliöstö- ja biotooppiselvitystä”. Eli alueen luontotiedot ovat jo 17 vuotta vanhoja. Tässä selvityksessä täydennetään vuoden 2002 selvitystä vuoden 2018 ja 2019 inventointien havainnoilla sekä kasvupaikkatyypikartalla. Liito-oravien (*Pteromys volans*, VU, R, Dir II ja IV, Vas) suhteen havaintoja on kerätty myös vuosina 2016, 2017 ja 2018. Tässä pitäydytään esittelemään vain päivitetty aineisto lukuun ottamatta linnusto- ja lepakkoselvityksiä, joista tehdään omat erilliset selvitykset.

Tässä selvityksessä otetaan esille varsinaisen selvitysalueen ulkopuolelta myös aiemmin tunnettua Särkijärven vesikasvillisuutta (**lapinvesitähti** (*Callitriche hamulata*, RT-N) sekä **keltakurjenmiekka** (*Iris pseudacorus*)). Tämä siksi, että Särkijärvi kuuluu vahvasti selvitysalueen toiminnan vaikutuspiiriin. Tässä selvityksessä on lajien statukset esitetty myös lyhenteinä lajin nimen perässä ja merkittävin lajisto on nostettu esille lihavoinnilla. Lyhenteet ovat seuraavat :

R = rauhoitettu laji

Dir II = Luontodirektiivin liitteen II laji

Dir IV = Luontodirektiivin liitteen IV laji

VU = vaarantunut uhanalainen laji

RT = alueellisesti uhanalainen laji (koko Tampereella)

RT-N = alueellisesti uhanalainen Tampereen pohjoisosissa

Vas = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji

Arvokkaista osakokonaisuuksien kartalla käytetään merkintöjä :

A = alueellisesti arvokas (tarkoittaa osayleiskaavan mittakaavassa)

P = paikallisesti arvokas (tarkoittaa asemakaavan mittakaavassa)

2. Selvitysalue

Kuva 1. Lahdesjärven alavaa peltoa.

Selvitysalue sijaitsee noin 6 kilometriä kaupungin keskustasta kaakkoon. Selvitysalueella on kokoa itä-länsi- ja myös etelä-pohjois-suunnassa vähän yli kilometri, pinta-alaa kertyy noin 63 ha. korkeuseroa selvitysalueen sisällä kertyy noin 19 metriä, välillä 116 mpy – 135 mpy. Alavimmillaan tienoo on alueen koillisosissa, Kalamajantien ja Lahdesjärven välissä (liite 1., kuva 1.). Ennen Vuoreksen Puistokadun ja Särkijärven sillan rakentamista alue on ollut lähinnä talousmetsää ja peltoa. Särkijärven rantamilla on ollut vapaa-ajan asutusta sekä joitakin vakituisia asuntoja. Peltoalueita on ollut jo 1700 – luvulla ja

asutusta Särkijärven rantamille on alkanut muodostua vasta 1900 – luvun alkupuoliskolla. Selvitysalueen omistaa lähes kokonaan Tampereen kaupunki. Ainoa yksityisessä omistuksessa oleva maa-ala sijaitsee Särkijärven ”sillankorvassa”. Välittömästi selvitysalueen rajan ulkopuolella yksityisiä maita on myös Särkijärven rantamilla. Kaikkiaan yksityistä maanomistusta on selvitysalueella ja vastaavalla kohtaa järven rantamilla noin 8,3 hehtaaria. **Liito-oravan** (VU, R, Dir II ja IV, Vas) selvitysalueessa on mukana myös lomakiinteistöt.

3. Kasvupaikkatyypit, puusto ja kasvillisuus

Selvitysalue on kasvupaikkatyypiltään suurimmaksi osaksi lehtomaista kangasta (liite 2.). Lehtoa on Lahdesjärven eteläpuolella olevan vanhan pellon ympärillä ja selvitysalueen eteläkärjessä. Lehtoalueitten välillä on karumpi ”ylänköalue”, Vuoreksen Puistokadun eteläpuolella, jossa kasvupaikkatyyppi vaihettuu lehtomaisesta kankaasta tuoreeseen kankaaseen, paikoin pieninä laikkuina kuivahkoon kankaaseen ja jopa karukkoon (jäkälikköön). Selvitysalueen pellot lienee aikoinaan raivattu pääosin alueen ravinteisimmista lehdoista, sillä nykyiset lehtoalueet kiertävät olemassa olevia peltoalueita. Kuitenkin ”ylänköalueella” olevat entiset pellot lienevät suopohjaisia, sillä niiden ympärillä pellot vaihettuvat korpiin. Osa pelloista on palautumassa ja soistumassa uudelleen. Korpia paksuturpeisempia soita ei selvitysalueella juurikaan ole ja luonnontilaisia korpiakin on jäljellä vähän.

Mäntyvaltaisimpia (*Pinus sylvestris*) alueita selvitysalueella ovat luonnollisesti ylänköalueet ja Särkijärven karut rantavyöhykkeet, mutta poikkeuksiakin on. Kuusi (*Picea abies*) on vallannut kosteat ja erityisesti lehtoisemmat alueet. Kuusi on lehtojen ja lehtomaisten kankaisten luontaisen sukkession päätepuulaji. Lehtipuuvaltaisimpia alueita ovat peltona olleiden alueiden reuna-alueet sekä joiden soiden tienoot. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia metsiä ovat lehtilahopuuta sisältävät, vanhaa metsää kasvavat lehdot. Tässä selvityksessä vanhoihin metsiin luetaan keski-ikänsä yli 60 vuotta vanhaa puustoa kasvavat metsät.

Suurin osa selvitysalueen vanhojen metsien kuvioista (16 metsikköä) on pääpuulajiltaan kuusta, joukossa kaksi mänty- ja yksi hieskoivukuvio (**liite 1.**). Edellisestä alueen selvityksestä metsä on ehtinyt vanheta 17 vuotta. Vanhinta metsää selvitysalueella kasvaa alueen keskivaiheilla olevan entisen pellon (Aunankorpi) itäpuolella, Lahdesjärven etelärannalla (**kuva 1.**) sekä Arvion alueella ja loma-asuntojen välissä, joilla kaikilla kuvioilla metsän keski-ikä on luokkaa 60 - 100 vuotta. Kuitenkin vanhin kuvio on aivan Särkijärven sillan kupeessa, jossa on 120 - 140 vuotta vanhaa männikkö, tosin vain 400 neliön alalla. Lahdesjärven eteläpuolella olevien peltojen reunamilla puusto on pääosin 80 - 100 vuotta vanhaa kuusikkoa, poikkeuksena rannan tuntumassa olevaa hieskoivikko (*Betula pubescens*). Nämä vanhat metsät sijoittuvat lähes yhtenäisenä vyöhykkeenä selvitysalueen etelärajalta (Arvion alueelta) pohjoiseen, Lahdesjärven rantamille. Tällä vyöhykkeellä metsäkuvioiden puuston keski-ikä on suurimmaksi osaksi luokassa 60 - 80 vuotta.

Yksittäisistä huomion arvoisista puista selvitysalueella kasvaa joitakin **metsälehmuksia** (**liite 1.**, *Tilia cordata*), mikä on yleisempää selvitysalueelta lounaaseen päin mentäessä; Valkaman alueella on jopa luonnonsuojelulain suojelema, metsälehmusta kasvava jalopuumetsikkö. Tällä selvitysalueella kasvaa muutamia puumaisia metsälehmuksia aivan alueen lounaisrajalla sekä Särkisaarentien latvaosan rinteellä. Muita mainittavia puuyksilöitä ovat Västringinmäentien varrella kasvava pyökki (*Fagus sylvatica*), joka on istutusperäinen, sekä **kynäjalava** (*Ulmus laevis*, R, VU, **kuva 2.**) lähellä

Kuva 2. Kynäjalava Lahdenkulossa.

Särkijärven siltaa olevan mökkien varrella. Kynäjalava saattaa hyvinkin olla luontaisesti paikalle levinnyt ja siinä mielessä luonnonsuojelullisen statuksen omaavassa asemassa. Lisäksi alueella kasvaa luoteisrajoilla ”rypäs” isoja kontortamäntyjä (*Pinus contorta*) ja Särkijärven sillan korvalla tammimetsikkö (*Quercus robur*), jossa on yli 20 tammea 400 neliön alalla, mikä sinänsä riittäisi täyttämään jalopuumetsikön kriteerit. Mutta näillä tammilla ei ole vielä riittävä paksuus kriteerien täyttämiseksi.

4. Luonnonsuojelullisesti arvokkaimmat kohteet ja osa-alueet

Tässä yhteydessä esitellään kohteet ja osa-alueet, joilla on jokin luonnonsuojelullinen status tai joilla on keskitetysti harvinaista, huomion arvoista lajistoa tai jotka ovat arvolaajistollisesti potentiaalisia kohteita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi avainbiotoopit.

4.1. Avainbiotoopit

4.1.1. Vanhat metsät (liite 1.)

Myös luonnontilaisen kaltaiset vanhat metsät on luokiteltu kuuluviksi avainbiotooppeihin luokassa ”Metsien muu arvokas elinympäristö”. Jotta vanha metsä voidaan luokitella tähän luokkaan, on sillä oltava huonokuntoista puuta; pystyyn kuollutta ja lahoavaa sekä maapuuta. Selvitysalueella on viisi sellaista metsäkuviota, jotka puuston ja luonnontilansa puolesta saattaisivat täyttää kriteerit vanhojen metsien avainbiotoopiksi. Yksi näistä on METSO-ohjelman kohteeksi valittu. Kaksi näistä sijaitsee Lahdesjärven peltojen reunamilla ja kolme Västringinmäentien latvaosilla, selvitysalueen etelärajoilla.

1. Lahdesjärven vanha metsä (kuva 1.)

Lahdesjärven etelärannalla sijaitsee pääpuulajiltaan kaksijakoinen metsä. Sen itäosan pääpuulaji on kuusi, länsiosan hieskoivu. Muuta puustoa itäosalla ovat haapa (*Populus tremula*), mänty ja koivu (*Betula* sp.); haapa on paikoin vanhaa. Länsiosa on lehtipuuvaltaisempaa; hieskoivun lisäksi järeää haapaa, tuomea (*Prunus padus*), pihlajaa, harmaaleppää (*Alnus incana*) ja aliskasvustona kuusta. Lahoavaa maapuuta on kummallakin osalla jonkin verran. Kohteen kasvupaikkatyyppi vaihettuu lehdestä lehtomaisen kankaan kautta tuoreeseen kankaaseen. Länsiosa on keski-ikältään luokassa 80 - 100 vuotta, itäosa luokassa 100 - 120 vuotta. Tämä metsä on luonnontilaisen kaltaisen tilan vuoksi luokiteltavissa luokkaan ”metsäluonnon muu arvokas elinympäristö”.

2. Lahdesjärven pellon vanha metsä (kuva 3.)

Kuva 3. Kalamajantien metsää.

Myös tämä alue on kaksijakoinen. Kalamajantien pohjoispuolella oleva metsikkö on keski-ikältään luokassa 80 - 100 vuotta, tien eteläpuolinen osa 60 - 80 vuotta, vaikka eroa ei paikan päällä juurikaan huomaa. Tien pohjoispuolella pääpuulajiksi on metsäkuviotiedoissa merkitty kuusi, mutta paikan päällä tulee mielikuva haapavoittoisesta metsästä, ja haapa on järeää. Muuta puustoa ovat tuomi, pihlaja, harmaaleppä ja koivu. Lahopuustoa ei juurikaan ole. Tien eteläpuolella metsä on selkeästi kuusivoittoinen. Muuta puuta ovat tuomi ja harmaaleppä. Lahopuuta ei ole. Tämä metsikkökaksikko on lähes

talousmetsämäistä, mutta järeytensä ja sekapuuston ansiosta jotenkin luonnontilaisen kaltaisessa tilassa. Siksi se on luokiteltavissa luokkaan ”muu metsäluonnon arvokas elinympäristö”. Alue on suurimmaksi osaksi lehtoa vaihettuen joillakin osin lehtomaiseen kankaaseen.

3. Arvion vanha metsä

Etelärinteellä sijaitsevan kuusimetsän puusto on paikoin tiheääkin, lähes puhtaasti kuusta kasvavaa. Kuusen joukossa on aliskasvustona nuorta lehtipuuta sekä metsän pohjalla joitakin maapuita lahoamassa. Puusto on keski-ikänsä 60 - 80 vuotta ja puusto on luonnontilaisen kaltaisessa tilassa. Tämän perusteella kohde on ”muu metsäluonnon arvokas elinympäristö”. Metsikön pohjoisosassa on erikseen nuorehkoa kuusta kasvava alue, jonka erikoisuutena on erityisen silmiinpistävän runsaana rungoilla ja oksilla kasvavat metsäkerros- ja kynsisammalet (*Dicranum* sp.). Kasvupaikkatyyppejä on kokolailla lehtoa.

4. Lounaisrajan vanha metsä

Aivan selvitysalueen lounaisrajalla sijaitsee metsäkuvio, josta suurin osa on selvitysalueen rajojen ulkopuolella. Puusto on keski-ikänsä luokassa 60 - 80 vuotta pääpuulajina kuusi. Aliskasvustona kasvaa nuorta harmaaleppää, pihlajaa ja koivua. Kohteen voi sanoa olevan lähes luonnontilainen ja se kuuluu myös METSO-ohjelman kohteisiin. Se on luokiteltavissa ”muuksi metsäluonnon arvokkaaksi elinympäristöksi”. Alueen pohjoisrajan tuntumassa on erikoinen kuusikko; sen oksilla ja rungoilla kasvaa huomiota herättävän runsaasti metsäkerros- ja seinäsammalta.

5. Arvion rannan vanha metsä

Loma-asuntotonttien väliin jäävän kuusivaltaisen metsän keski-ikä on luokassa 100 - 120 vuotta. Metsikkö sijaitsee Särkijärven rannalla. Sen puusto on paikoin jopa läpikäymätöntä tiheän kuusialiskasvuston takia. Kohteen puustoa ovat myös mänty, rannan tuntumassa nuorehko koivu, harmaaleppä ja haapa. Kohteella on joitakin maapuita lahoamassa ja kuvion voikin sanoa olevan lähes luonnontilaisena luokassa ”muu metsäluonnon arvokas elinympäristö”.

4.1.2. Metsälain huomioimat elinympäristöt (liite 3.)

Avainbiotoopit ovat kohteita, jotka ovat potentiaalisia muusta tavanomaisesta metsäluonnosta poikkeavan, arvokkaan ja harvinaisenkin lajiston tyysijöitä juuri erityispiirteidensä vuoksi. Harvinaisiksi ja jopa uhanalaisiksi käyvien eliölajien suojelemiseksi on metsälain mukaan metsänhoidossa jätettävä käsittelemättä tai käsiteltävä varoen ja erityispiirteet säilyttäen metsäluonnon erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka kuuluvat ns. avainbiotooppeihin. Avainbiotooppeihin luetaan metsälain ja luonnonsuojelulain suojaamien kohteiden lisäksi muut arvokkaat elinympäristöt (kuten supat, metsäniityt ja luonnontilaiset vanhat metsät) ja kohteet, jotka eivät täytä metsälain luonnontilaisen kohteen kriteerejä, mutta ovat luokiteltavissa vielä ”ei-luonnontilaisiksi metsäluonnon arvokkaiksi elinympäristöiksi”. Muut arvokkaat elinympäristöt (muut kuin metsä- ja luonnonsuojelulain kohteet) ja ei-luonnontilaiset metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt suositellaan otettavaksi huomioon metsänhoidollisissa toiminnaissa. Vaikka metsälakikohteet on lain mukaan huomioitava vain yleiskaavan ja asemakaavan maa- ja metsätalousalueeksi sekä yleiskaavan virkistysalueeksi osoitetuilla alueilla, on niiden huomioon ottaminen silti suositeltavaa.

Metsälain erityisen tärkeän elinympäristön ns. metsälakikohteeksi nimeäminen kuuluu vain metsäkeskuksen laillisiin oikeuksiin ja siksi tässä selvityksessä on erityisen tärkeiksi katsottujen elinympäristöjen osalta otettu käyttöön luokka ”mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö”, joka on kirjoittajan arvio tilanteesta. Ei-luonnontilaisista vastaavista biotoopeista käytetään nimitystä ”ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö” ja metsäkeskuksen inventoimina termiä ”metsäluonnon muu arvokas elinympäristö”. Metsäluonnon erityisen tärkeiden elinympäristöjen arvottamisesta ja kohteiden riittävydestä turvaamaan suotuisa suojelutaso vallitsee suurta erimielisyyttä eri asiantuntijatahojen välillä.

1. Lahdesjärvi-Riitahuhdan rehevä lehto (neljänä osana)

Arvoluokka :

Ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö, Kalamajantien ja Västingimäentien risteuksen kaakkoispuolella mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö.

Puustoa :

Pääosin kuusi
myös paljon järeää haapaa
mäntyä
koivua

harmaaleppää
tuomea
pihlajaa

Pensastoa :

Lehtokuusama (*Lonicera caerulea*)
näsiä (*Daphne mezereum*)
metsäruusu (*Rosa majalis*)

taikinamarja (*Ribes alpinum*)
korpipaatsama (*Rhamnus frangula*)

Kenttäkerroksen lajistoa :

Lehtoimikkä (*Pulmonaria obscura*)
kyläkellukka (*Geum urbanum*, RT-N)
lehto-orvokki (*Viola mirabilis*)
keltavuokko (*Anemone ranunculoides*, RT-N)
mustakonnanmarja (*Actaea spicata*)

lehtopähkämö (*Stachys sylvatica*)
isoalvejuuri
kivikkoalvejuuri (*Dryopteris filix-mas*)
mätässara (*Carex cespitosa*)
kevätlinnunsilmä
lehtoarho (*Moehringia trinervia*)

Pellon pohjoispuolisella lehtolaikulla on **kaiheorvokin** (*Viola selkirkii*, Vas) ja **lehtotähtimön** (*Stellaria nemorum*) esiintymä.

Pohjakerroslajistoa :

Metsäliekosammal (*Rhytidiadelphus triquetrus*).

Lisättävää :

Pääosin sinivuokko-käenkaali-metsäimarre-tyyppiä, vaihettuu paikoin lehto-orvokki-imikkä-tyyppiin, paikoin vuohenputki-tyyppiin.

2. Lahdesjärven uimarannan rehevä lehto (kahtena osana)**Arvoluokka :**

Mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö.

Puustoa :

Länsiosassa haapaa ja koivua, aliskasvustona kuusta, harmaaleppää ja pihlajaa, itäosassa kuusta, aliskasvustona harmaaleppää, tuomea ja pihlajaa.

Pensastoa :

Näsiä ja metsäruusu.

Kenttäkerroksen lajistoa : Ei mitään erityisen merkittävää;

mm. vuohenputki (*Aegopodium podagraria*)

keltavuokko (RT-N)

kurjenkello (*Campanula persicifolia*).

Lisättävää :

Lehtotyyppi lillukka-nuokkuhelimikkä-tyyppiä, lillukka-metsäkurjenpolvi-metsäimarre-tyyppiä ja aloittain vuohenputki-tyyppiä.

3. Riitahuhdan rehevä ruohokorpi, lehtokorpi ja rehevä kostea lehto**Arvoluokka :**

Ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö.

Puustoa :

Kuusi, koivu, raita (*Salix capreae*), harmaaleppä ja pihlaja.

Pensastoa :

Vadelma (*Rubus idaeus*) ja taikinamarja.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Hiirenporras (*Athyrium filix-femina*)

korpikaisla (*Scirpus sylvatica*)

suokeltto (*Crepis paludosa*)
 käenkaali (*Oxalis acetosella*)
korpisara (*Carex loliaceae*, RT)
ojaleinikki (*Ranunculus flammula*)
 metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*)

rentukka (*Caltha palustris*)
 lehtokorte (*Equisetum pratense*)
 korpi-imarre (*Phecopteris connectilis*)
 lillukka (*Rubus saxatilis*)
 sudenmarja (*Paris quadrifolia*)

Pohjakerroslajistoa :

Korpirahkasammal (*Sphagnum girgensohnii*) ja lehväsammalet (*Mniaceae*-heimo)

Lisättävää :

Kasvupaikkatyyppi vaihettuu sinivuokko-käenkaali-tyypin tuoreesta lehdosta (alaosiltaan) hiirenporras-käenkaali-tyypin kosteaan lehtoon/ lehtokorpeen ja rehevään ruohokorpeen (ylimpänä oleva osa). Kohde on luonnontilaisimmillaan korpijuotin alapäässä.

4. Kalamajantien lähde (kuva 4.)

Kuva 4. Kalamajantien lähteestä lähtevän noron rehevyyttä.

Arvoluokka :

Ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö (välitön lähiympäristö) ja mahdollinen vesilakikohde (lähteensilmä ja noro).

Puustoa :

Harmaaleppä, koivu ja kuusi.

Pensastoa :

Virpapaju ja vadelma.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Mesiangervo (*Filipendula ulmaria*)
lähdetähtimö (*Stellaria alsinea*)
 hiirenporras
 lehtotähtimö
 terttualpi (*Lysimachia thyrsoflora*)

luhtalemmikki (*Myosotis scorpioides*)
 korpikaisla
 huopahdake (*Cirsium helenioides*)
 rentukka
 röyhyvihvilä (*Juncus effusus*)

Pohjakerroslajistoa :

Kuirisammalet (*Calliargon* sp.) ja lehväsammalet

Lisättävää :

Vedentulo kohtalaisen vuolas ja kasvillisuus runsasta.

5. Särkisaarentien rehevä lehto (kahtena osana)**Arvoluokka :**

Ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö.

Puustoa :

Kuusi, koivu, pihlaja ja metsälehmus.

Pensastoa :

Taikinamarja, vadelma, lehtokuusama ja **näsiä**.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Lehto-orvokki
mustakonna-marja
mäntykukka (*Monotropa hypopitys*)
 nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*)
 käenkaali

sinivuokko (*Hepatica nobilis*)
kevätlinnunherne (*Chrysosplenium*
alterniflorum)
 kivikkoalvejuuri

Lisättävää :

Lehtotyyppi vaihettuu kuivahkosta nuokkuhelmikkä-kevätlinnunherne-lillukka-tyypistä tuoreeseen sinivuokko-käenkaali-lillukka-tyyppiin. Puustoa harvennettu, ehkä parikymmentä vuotta sitten.

6. Särkisaarentien rehevä ruohokorpi**Arvoluokka :**

Ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö.

Puustoa :

Kuusi, hieskoivu, raita ja harmaaleppä.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Ojaleinikki	suohorsma
suokeltto	suovehka (<i>Calla palustris</i>)
corpikaisla	hiirenporras
mesiangervo	korpi-imarre
lehtovirmajuuri (<i>Valeriana sambucifolia</i>)	

Lisättävää :

Puustoa harvennettu melko avoimeksi, ehkä parikymmentä vuotta sitten

7. Västringinmäen jäkälikkökallio (kahtena osana)**Arvoluokka :**

Mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö.

Puustoa :

Jäkälikköjen ympärillä kuusta ja mäntyä, itse jäkäliköillä kitukasvuista mäntyä.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Kanerva (*Calluna vulgaris*) ja metsälauha (*Deschampsia flexuosa*).

Pohjakerroslajistoa :

Poronjäkälät (*Cladonia* sp.).

Lisättävää :

Myös maisemallista arvoa.

8. Arvion rehevä lehto, lehtokorpi, rehevä kostea lehto**Arvoluokka :**

Mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö, ylemmän korven osalta ei-luonnontilainen metsäluonnon arvokas elinympäristö, muutoin mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö.

Puustoa :

Pääosin kuusi, myös mäntyä ja **metsälehmusta**, kosteikoilla myös koivua, raitaa ja harmaaleppää.

Pensastoa :

Taikinamarja
lehtokuusama

näsiä
punaherukka (*Ribes rubrum*)

Kenttäkerroksen lajistoa :

Kotkansiipi (*Matteuccia struthiopteris*)
kaiheorvokki (Vas)
velholehti (*Circaea alpina*)
lehtoimikkä
lehto-orvokki
lehtopähkämö
lehtopalsami (*Impatiens noli-tangere*)
mesiangervo
sinivuokko
käenkaali
lehtomatara (*Galium triflorum*)
keltavuokko (RT-N)
lehtotähtimö
kevätlehtoleinikki (*Ranunculus fallax*)

lehtoleinikki (*R. cassubius*)
lillukka
nuokkuhelimikkä
kevätlinnunherne
mäkilehtoluste (*Brachypodium pinnatum*)
kivikkoalvejuuri
lehtokorte
korpikaisla
hiirenporras
korpi-imarre
metsäimarre
syyläjuuri (*Scrophularia nodosa*).

Pohjakerroslajistoa :

Metsäliekosammal, rahkasammalia (*Spahgnum* sp.) ja kynsisammalia.

Lisättävää :

Alueella kasvupaikkatyyppi vaihettuu kuivan lillukka-nuokkuhelimikkä-tyypin lehdosta, tuoreeseen sinivuokko-käenkaali-metsäimarre-tyypin ja imikkä-lehto-orvokki-tyypin lehtoon ja edelleen kosteaan mesiangervo-käenkaali-tyypin ja saniaislehtoon, sekä edelleen kosteikoilla lehto- ja saniaislehtokorpeen.

4.1.3. Muut huomioitavat kohteet (liite 3.)

Tähän ryhmään kuuluvat kohteet ovat kohteita, jotka eivät täytä minkään lain mukaan luonnonsuojelullisesti huomioitavan kohteen kriteerejä, mutta jotka ominaispiirteiltään kuitenkin poikkeavat normaalista talousmetsästä, ovat biotoopiltaan poikkeavia, ja jotka siksi saattavat ylläpitää ja elättää normaalista talousmetsästä poikkeavaa lajistoa.

A. Särkelän soistunut vanha pelto (kuva 5.)

Kuva 5. Särkelän Lahdesjärven rantamilla olevaa entistä ja soistuvaa peltoa.

Puustoa :

Hieskoivu, raita, kuusi ja harmaaleppä. Hieskoivu on valtalaji.

Pensastoa :

Korpipaatsama.

Kenttäkerroksen lajistoa :

Metsäkorte (*Equisetum sylvaticum*)

terttualpi

kielo (*Convallaria majalis*)
 mustikka (*Vaccinium myrtillus*)
 tuppisara (*Carex vaginata*)

rentukka
 harmaasara (*Carex canescens*).

Pohjakerroslajistoa :

Rahkasammalet.

Lisättävää :

Kohde on ojitettu Särkijärven suuntaan, ja sen pinta on vain muutamien senttien korkeudella järven pinnasta. Kohde on muuttunut metsäkortekorveksi, joka on luonnontilaisena erittäin uhanalainen luontotyyppi.

B. Lahdenkulon jalopuumetsikkö

Puustoa :

Tammen lisäksi kuusta ja koivua. Tammet ovat hieman eri-ikäisiä ja paksuisia.

Lisättävää :

Tammien rungon ympärysmitta ei täytä vielä luonnonsuojelulain tarkoittaman jalopuumetsikön kriteerejä.

C. Aunankorven allikko

Puustoa :

Koivu, kuusi, kiiltolehtipaju (*Salix phylicifolia*).

Kenttäkerroksen lajistoa :

Suoputki (*Peucedanum palustre*)
 jokapaikansara (*Carex nigra*)
 kurjenjalka (*Potentilla palustris*)
 terttualpi

suo-orvokki (*Viola palustris*)
 rentukka
 rätvänä (*Potentilla erecta*)

Pohjakerroslajistoa :

Rahkasammalet.

Lisättävää :

Soistunut entinen allikko.

D. Västingimäen tyvellä soistunut vanha pelto (kuva 6.)

Puustoa :

Soistumalla ja sen reunamilla koivua, ympäröivä metsä kuusta.

Kenttäkerroksen lajistoa :

isoalvejuuri (*Dryopteris expansa*)
 hiirenporras
 metsäalvejuuri (*Dryopteris catrhusiana*)

käenkaali
 pallosara (*Carex globularis*)

Pohjakerroslajistoa :

Rahkasammalet.

Lisättävää :

Reunamilta märkä, soistumassa hyvää vauhtia ja muuttunut osittain hienoksi metsäkortekorveksi, joka on luonnontilaisena erittäin uhanalainen luontotyyppi.

Kuva 6. Västingimäen soistuvaa entistä peltoa aamuauringossa.

5. Selvitysalueen arvokkaista lajeista

5.1.Kasvisto

Huomion arvoisin kasvilajisto esitellään tässä lyhyesti, jotta tarvittaessa maankäytön suunnittelussa voidaan ottaa huomioon kunkin lajin ympäristövaatimukset. Lisäksi kerrotaan lajien esiintymisestä ja yleisyydestä, minkä perusteella on mahdollista tehdä valintoja säästettävien lajien ja esiintymäalueiden suhteen. Suuriin osa huomion arvoisista lajeista on ravinteisuutta vaativia (nimetkin usein lehto-alkuisia), mikä kieli selvitysalueen lehtoisuudesta.

5.1.1. Statuslajit (liitteet 4a., 4b. ja 4c.)

Selvitysalueella kasvavista huomion arvoisista kasvilajeista seitsemällä on Tampereella jokin luonnonsuojelullinen status. Näitä ovat **valkolehdokki** (*Platanthera bifolia*), **lapinvesitähti**, **korpisara**, **keltavuokko**, **kyläkellukka**, **kynäjalava**, **jänönsalaatti** (*Mycelis muralis*) ja **kaiheorvokki**. Näistä merkittävin on kynäjalava, jonka esiintyminen Lahdenkulossa näyttäisi olevan luontaista, jolloin se omaa statuksensa luonnonsuojelullisen aseman.

Kuva 7. Valkolehdokkia Arvion rinteellä (leveälehtinen kasvi, näkyvissä myös edellisvuoden kukintovanoja.

Valkolehdokki (R, kuva 7.) kuuluu ns. puolikulttuurilajeihin, jonka kannan taantuminen liittyy myös perinnebiotooppien vähenemiseen. Valkolehdokki tunnetaan kalkinsuosijana ja se olikin yleisempi kaskiviljelykaudella, sillä kaskeaminen vapautti orgaaniseen ainekseen sitoutuneet ravinteet ja neutraloi maaperää. Valkolehdokki tuntuu olevan laji, joka ei suosi seisovan veden paikkoja, ja niinpä sitä useimmiten löytääkin rinteiltä ja mäkien päältä. Sitä kasvaa lehdossa sekä lehtomaisilla ja tuoreilla kankailla. Valkolehdokkia esiintyy lähes koko maassa aina Rovaniemen korkeudelle asti, mutta yleisimmillään se on akselilla Turku-Joensuu,

yleisimmillään Lounais-Suomessa ja toisaalta Savo-Pohjois-Karjalassa. Tampereella laji on kohtalaisen harvinaisesti ja harvalukuisesti esiintyvä.

Lapinvesitähden (RT) pääesiintymäaluetta on Rovaniemen pohjoispuolinen osa Suomea, vaikkakin myös siellä kohtalaisen harvinaisena. Etelämpänä sitä esiintyy Kuopiosta Etelä-Hämeeseen ulottuvalla alueella, jossa sillä on viisi erillistä esiintymää; Tampereella sitä kasvaa Näsijärvessä, Tammerkoskessa, lidesjärven lähteikkölampareissa sekä Vuoreksen Särki- ja Suolijärvessä. Särkijärvessä on lajin Suomen eteläisimmät kasvupaikat. Se kasvaa yleensä kivennäismaapohjalla melko syvällä, mutta paikoin jopa aivan

rantavedessäkin, mutta suosien virtavesiä. Laji on kirkkaiden ja puhtaiden vesien indikaattori.

Korpisara (RT) viihtyy korvissa ja soistuvissa määränpuoleisissa metsissä. Korpisara on koko Suomessa verraten harvinaisina esiintyviä. Sen esiintyminen on lievästi Itä-Pohjois-Suomi-painotteista. Tampereella korpisaraa kasvaa harvinaisesti joillakin soistumilla.

Keltavuokkoa (RT-N) esiintyy Lounais-Suomessa, jossa sitä on runsaammin Ahvenanmaan ja Etelä-Hämeen lehdossa. Pohjoisimmillaan Suomessa lajia tavataan Tampereen Aitoniemellä ja Ylöjärven Valkeekiven lahden lehdossa. Laji on Tampereella kohtalaisen harvinainen ja sitä on joskus jopa siirretty rakentamisen tieltä muihin suotuisiin kasvuympäristöihin.

Kyläkellukka (RT-N) on voimakkaasti Lounais-Suomeen painottuva laji, joka on melko yleinen ja luontainen linjan Kristiinankaupunki – Hämeenlinna – Kotka lounaispuolella, mutta harvinaistuu jyrkästi koilliseen siten, että Tampereen pohjoisosissa se on jo alueellisesti uhanalainen. Linjan koillispuolella laji on muinaistulokas ja siitä on hajanaisia, yksittäisiä esiintymiä Kuopion korkeudelle asti. Kyläkellukkaa kasvaa erilaisilla joutomailla, puistoissa, metsän reunoissa, tienvarsilla ja piholla sekä lehdossa. Selvitysalueella, kuten myös koko Tampereen kantakaupungin alueella, kyläkellukkaa kasvaa yleisesti.

Kynäjalava (R, VU) kasvaa Tampereen Pyhäjärven rantavyöhykkeellä Pyynikiltä länteen Suomen luontaisen esiintymisensä pohjoisella rajallaan. Sen esiintyminen on sijoittunut Lounais-Suomeen. Sen tyyppilliset kasvupaikat ovat merien, järvien ja jokien rantalehdot.

Jänönsalaatti (RT-N) Vaateliaalta lehtojen indikaattorilta - jänönsalaatilta - ei ennen Niemen alueen kasvilajistollisen arvon paljastumista tunnettu kuin muutama kasvupaikka kantakaupungin alueelta, nykyään jo useita. Sen sijaan Lielähti-Niemen alueella jänönsalaattia näyttää kasvavan aivan yleisesti lähes läpi koko alueen siellä täällä. Sitä kasvaa yleisenä Lounais-Suomessa, Varsinais-Suomessa ja Etelä-Rannikolla, harvinaistuen tästä jyrkästi pohjoiseen niin, että pohjoisimmat yksittäiset kasvupaikat ovat Kuopion korkeudella. Laji on lehtojen ja lehtomaisten kankaisten laji, mutta kasvaa jopa tuoreella kankaalla. Jänönsalaatti on Tampereella yleistynyt ja uusia kasvupaikkoja valtaava laji.

Kaiheorvokin (Vas) esiintyminen Suomessa noudattaa Etelä-Hämeen ja Laatokan lehtokeskusten mukaista esiintymistä, mutta kuitenkin itäpainotteisesti. Se on Tampereen ja Nokian suunnalla esiintymisensä läntisillä rajoillaan ja Tampereella harvinaisena esiintyvä laji (ehkä puolenkymmentä esiintymää kantakaupungin alueella). Kuitenkin sitä tavataan harvakseltaan joinakin erillisinä esiintyminä aina lähes pohjoisinta Lappia ja länsirannikkoa myöten. Kaiheorvokin kasvuympäristöä ovat varjoiset, ravinteiset ja kosteat maapohjat, sammalpeitteiset kivet ja kannot.

5.1.2. Muu harvinainen kasvisto (liitteet 4a. ja 4b.)

Selvitysalueen muuta enemmän tai vähemmän harvinaista ja huomion arvoista lajistoa on 21 kappaletta. Näitä ovat keltakurjenmieikka, keltatalvikki (*Pyrola chloratha*), kevätlehtoleinikki, kevätlinnunsilmä, kotkansiipi, lehtoimikka, lehtoleinikki, lehtomatara, lehtopalsami, lehtopähkämö, lehtotähtimö, lähdetähtimö, metsälehmus, mäntykukka,

mätässara, näsiä, ojaleinikki ja velholehti. Näistä näsiä, lehtoimikkää, mustakonnanmarjaa eikä kevätlinnunsilmää ei ole esitetty kasvikartoilla, koska niitä esiintyy tasaisesti lähes jokaisella selvitysalueen lehtoisella alueella tai rehevässä kosteikossa.

Keltakurjenmieikka. Melko harvinaisena esiintyvää keltakurjenmieikkaa kasvaa yleisemmin Lounais-Suomessa alueella Pori-Jyväskylä-Lahti ja harvinaistuu pohjoista kohti siten, että pohjoisimmat esiintymät ovat Kainuussa. Sitä tapaa matalista rantavesistä savi-, muta- ja liejupohjalta sekä rehevistä tervaleppäkorvista. Sen kannat ovat taantuneet ja laji onkin rauhoitettu Oulun ja Lapin maakuntien alueella. Tampereen kantakaupungin alueella se on kohtalaisen yleinen, hieman harvinaistuen Aitolahti-Teisko-alueelle mentäessä.

Keltatalvikki (kuva 8.). Tyypillisesti kuivilla ja myös tuoreillakin kankailla esiintyvää keltatalvikkia tapaa useimmin seinäsammalen (*Pleurozium schreberi*) ja metsäkerrossammalen (*Hylocomium splendens*) peittämiltä, puolivarjoisilta rinteiltä ja harjuilta, mutta joskus myös esim. kuivilla rantatöyräiltä. Sen levinneisyys kattaa valtakunnallisesti harvinaisena lähes koko Suomen aina Rovaniemen korkeudelle asti, joitakin yksittäisiä esiintymiä on Inarin Lapissa saakka. Tampereella keltatalvikkia kasvaa siellä täällä harvalukuisesti, muutamien yksilöiden esiintyminä.

Kuva 8. Keltatalvikki Lahdenkulon rinteellä.

Kevätlehtoleinikki pääesiintymisaluetta ovat Lounais-Suomi ja Etelä-Häme. Muita pienempiä keskittymiä ovat mm. Laatokan lehtokeskuksen tienoilla, aivan rajan pinnassa oleva alue sekä Pohjois-Savossa oleva erillinen alue, jossa lajia tavataan harvinaisena. Lajia kasvaa myös Ahvenanmaalla. Etelä-Hämeessä sen voi katsoa olevan paikoin jopa yleinen. Tampereella se on melko yleinen rehevien lehtojen laji.

Kevätlinnunsilmä. Keväällä kauniisti kullankeltaisena silmiinpistävä kevätlinnunsilmä on Tampereen seudulla kohtalaisen yleisenä esiintyvä, ainoa luontainen rikkoihin kuuluva laji (lukuun ottamatta pientä pahtarikkoesiintymää Orivedellä). Sitä kasvaa Etelä-Hämeen lehtokeskuksesta etelärannikolle ulottuvalla alueella sekä pienellä alalla Kaakkois-Suomessa Laatokan lehtokeskuksen vaikutusalueella, mutta harvinaistuu erittäin jyrkästä tästä niin, että sitä ei juurikaan tapaa näiden alueiden ulkopuolella. Se on kosteiden lehtojen ja rehevien kosteikkojen laji.

Kotkansiipi. Komeaa kotkansiipeä tapaa vain kaikkein rehevimmistä puronotkoissa, saniaislehdoissa sekä lehtokorvissa. Se on tunnettu myös koristekasvina, mutta luontaisesti sitä kasvaa koko maassa harvinaisena, runsaimmillaan Etelä-Hämeestä Uudellemaalle ulottuvalla alueella. Myös Pohjois-Karjalassa se on hieman yleisempi. Tampereen kantakaupungissa sillä on ehkä muutaman kymmenen esiintymää.

Lehtoimikkä kuuluu lajeihin, jota ei esiinny juurikaan muualla kuin Lounais-Suomessa ja Etelä-Hämeessä lukuun ottamatta joitakin harvinaisia esiintymiä pitkin etelärannikkoa aina Etelä-Karjalaan asti sekä yksittäistä erillistä esiintymää Vaasassa. Toinen pääesiintymä on Pohjois-Karjalassa, Laatokan lehtokeskuksen vaikutusalueella, Venäjän rajalta alueelle Nurmes-Tohmajärvi-Joensuu. Joka tapauksessa lajin voi sanoa olevan Etelä-Hämeessä paikoin jopa yleinen. Runsaana muiden lehtolajien joukossa esiintyessään lehtoimikkä kielii kohteen kuuluvan lehtojen parhaimmiston. Kantakaupungissa laji on yleinen.

Lehto-leinikki. Kevätlehtoleinikkiä harvinaisempi lehtoleinikki on yleisimmillään Ahvenanmaalla. Manner-Suomessa sen pääesiintymäalue on Etelä-Häme, jossa sitä esiintyy harvinaisena. Toinen pienempi keskittymä löytyy Pohjois-Savosta. Tampereella se kasvaa lähes luoteisimmillaan, mutta kohtalaisen yleisesti. Se on hyvä lehtojen indikaattorilaji.

Lehtomatara on lähes koko Suomessa harvinaisena esiintyvä hyvänä lehtoisuuden ilmentäjänä pidetty laji; aivan pohjoisimmasta Suomesta laji puuttuu. Tampereen kantakaupungin alueella sitä kasvaa siellä täällä ja yleensä vain joitakin yksilöitä samalla paikalla.

Lehto-orkkia esiintyy pääasiassa Etelä-Hämeen ja Laatokan lehtokeskusten alueilla. Lehto-orkkin parasta esiintymisaluetta on nimenomaan Etelä-Hämeen lehtokeskus, mutta sitä esiintyy aina Kemin korkeudelle asti harvinaisena. Lehto-orkki on merkinä lehtojen parhaimmiston kuuluvasta alueesta, erityisesti jos mukana on lisäksi muuta lehtolajistoa kuten lehtoimikkää. Tampereella se on kohtalaisen yleinen.

Lehtopalsami. Yleisimmillään, mutta kohtalaisen harvinaisena, lehtopalsamia esiintyy linjan Pori-Jyväskylä-Kotka lounaispuolella. Tämän linjan ulkopuolella lajia on vain siellä täällä aina Rovaniemen korkeudelle asti. Pohjanmaalta se puuttuu lähes tyystin. Lehtopalsami on rauhoitettu Oulun ja Lapin maakunnissa. Tampereella se on kohtalaisen yleinen rehevien kosteikkojen ja kosteiden lehtojen laji.

Lehtopähkämö. Pahalta haisevaa lehtopähkämöä (*Stachys sylvatica*) tapaa vain kaikkein rehevimmistä lehdoista, lehtokorvissa ja joskus kosteista lehdoista. Lähes aina sen näkee kasvavan melko varjoisissa ja kosteissa olosuhteissa. Lajia esiintyy kohtalaisesti Ahvenanmaalla, mutta Manner-Suomessa se on harvinainen. Sitä kasvaa linjan Pohjois-Satakunta-Pohjois-Karjala eteläpuolella, mutta lisäksi joillakin erillisillä esiintymisalueilla Oulun ja Kajaanin seudulla. Tampereella sitä tapaa vain harvalukuisesti.

Lehtotähtimö kasvaa rehevillä puronvarsilla, mutta lisäksi lehdoissa, lehtokorvissa ja myös lähteiden ympärillä. Lehtotähtimöä kasvaa valtakunnan mittakaavassa kohtalaisen harvinaisena pohjoisinta Lappia myöten, mutta kuitenkin niin, että Länsi- ja Etelärannikolla se on hieman yleisempi. Tampereella kantakaupungin alueella lehtotähtimö on yleinen, paikoin jopa runsas.

Lähdetähtimö on nimensä mukaan lähteisille biotoopeille tyypillinen laji, jota tapaa myös korvissa, ojissa ja metsäteillä. Lähdetähtimön kanta on kuitenkin pienenevässä mm. rakentamisen ja kosteikkojen vähenemisen myötä. Sitä esiintyy harvinaisemman puoleisesti linjan Kokkola-Imatra lounaispuolella, ja tämän koillispuolella siellä täällä aina Kajaanin korkeudelle asti. Lajia löytyy Tampereelta harvinaisempuoleisesti.

Metsälehmus kasvaa tavallisesti kuivissa ja tuoreissa lehdoissa. Sitä pidetään hyvänä lehtojen ilmentäjänä ja se on kalkinsuosija. Yleisimmillään metsälehmus on Etelä-Hämeen lehtokeskittymän tienoilla, vaikka esiintyy vain kohtalaisen runsaana sielläkin. Suomessa sitä kasvaa aina lisalmen korkeudelle asti lukuun ottamatta Pohjanmaata. Tampereella se on melko yleinen.

Mustakonnamarja esiintyy Suomessa Etelä-Hämeen lehtokeskuksen alueen lisäksi Laatokan-Karjalan lehtokeskuksen tienoilla. Kuitenkin sitä tapaa aina Sodankylän korkeudelle asti siten, että linjan Pori-Nurmes luoteispuolella laji harvinaistuu voimakkaasti. Mustakonnamarja on pääesiintymisalueillaankin kohtalaisen harvinainen ja ulkopuolella harvinaisempi. Laji tunnetaan kalkinsuosijana ja sitä pidetään runsaana esiintyessään hyvänä lehtojen ilmentäjänä. Tampereella sitä esiintyy yleisesti.

Mäkilehtoluste esiintyminen on keskittynyt Etelä-Hämeen lehtokeskuksen alueelle, jonka ulkopuolella se harvinaistuu jyrkästi. Tampereella laji alkaa olla pohjoisimmillaan, esiintyen kantakaupungissa melko yleisesti, mutta jo Teiskossa harvinaisena. Kuitenkin yksittäisiä esiintymiä on pitkin etelärannikkoa ja pohjoisimmat Pohjois-Karjalan eliömaakunnan alueella. Mäkilehtoluste vaatii kasvuolosuhteiltaan ravinteisuuden ohella valoa. Toisinaan mäkilehtolusteen näkee lisääntyneen ”räjähdysmäisesti” tuoreilla metsäaukeilla.

Mäntykukka kasvaa kuivissa ja tuoreilla, joskus myös lehtomaisille kankailla. Tyypillisesti sen esiintymät sisältävät vain muutamia yksilöitä, mutta toisinaan saattaa nähdä jopa sata yksilöä yhdellä kertaa. Mäntykukka eroaa metsänpohjan muusta kasvillisuudesta selkeästi jo värityksen perusteella, sillä ei loisena ole lehtivihreää. Siksi se joutuukin turvautumaan yhteyttäviin kasveihin ravinnon saannissaan ja loisii niillä sienirihmastonsa avulla, useimmiten männillä, mutta myös kuusella ja ehkä myös joillakin muilla lajeilla. Se on selkeästi eteläinen ja jo Tampereen seudulla harvahkolukuinen eikä sitä juurikaan tapaa enää Kuopiota pohjoisempana.

Mätässara on saanut nimensä siitä, että se kasvaa näyttävänä tiheinä mättäinä. Lajia kasvaa rehevissä korvissa, lettomaisilla soilla, lähteiköissä, purojen varsilla sekä myös pellon ojissa ja kosteilla niityillä. Mätässaran esiintyminen Suomessa on kaksijakoinen; se on suorastaan yleinen Pohjois-Suomessa Kajaanin korkeudelta asti, mutta toisella esiintymäalueellaan -Lounais-Suomessa - se on kuitenkin melko harvinainen. Näiden kahden esiintymäalueen välillä lajia tapaa vain sieltä täältä, kuten Tampereellakin.

Näsiä esiintyy runsaimmin Etelä-Hämeen lehtokeskuksessa välillä Tampere-Pälkäne sekä Pohjois-Karjala-Kajaani-akselilla Laatokan lehtokeskuksen vaikutusalueella ja Sodankylän paikkeilla, mutta kuitenkin aika harvakseltaan. Lajia esiintyy siis aivan pohjoisinta Suomea myöten, mutta em. ”keskittymien” ulkopuolella harvinaisena. Tampereella se on yleisimmillään etelässä; esimerkiksi Vuoreksessa se on yleinen. Myrkyllinen näsiä on lehtojen ja lehtomaisten kankaitten laji, joka kukkii keväällä ennen lehtien puhkeamista.

Ojaleinikki. Muun kasvillisuuden sekaan helposti häviävää ojaleinikkiä kasvaa monenlaisissa, vähänkin kosteutta sisältävissä biotoopeissa. Sen kasvuympäristöä ovat mm. ojat, lammikot, rannat, lähteiköt, korvet, vesijätöt ja pellonreunat. Erityisesti se suosii savista kasvupohjaa. Ojaleinikki on yleinen Ahvenanmaalla ja Lounais-Suomessa, mutta jo Tampereella laji alkaa olla hieman harvinaisemman puoleinen. Sitä kasvaa kuitenkin harvinaisena siellä täällä aina Rovaniemen korkeudelle saakka.

Velholehti elinympäristöä ovat kosteat ja varjoiset lehtokorvet, lehdot ja puronvarret sekä myös lähteiset kasvualustat. Tampereella sitä kasvaa jokseenkin harvinaisena, mutta harvinaistuu yhä Tampereen pohjoispuolella. Sitä esiintyy kuitenkin vielä aivan pohjoisinta Lappia myöten.

5.2. Liito-orava (R, VU, Dir II ja IV, Vas, liite 5.)

Liito-oravan pesimisestä selvitysalueelta saatiin havaintoja vuoden 2018 keväällä. Edelliset havainnot sijoittuvat 1980-luvulle, jolloin liito-oravan havaittiin pesivän Lahdesjärven pohjukan vanhassa kuusimetsässä, varpuspöllön pöntössä. Aluetta on tutkittu liito-oravan löytämiseksi viime vuosina ahkerasti, vuosina 2002, 2014, 2016, 2017, 2018 ja nyt tänä vuonna. Liito-orava on rauhoitettu, uhanalainen vaarantunut, luontodirektiivin II ja IV laji sekä myös Suomen erityisvastuulaji.

Tosin tänä vuonna tutkittiin vain Särkijärven ranta-asutuksen kiinteistöt. Vuosien mittaan liito-oravaa on havaittu lähialueilta Särkijärvi-Lahdesjärven pohjoisrannalta, Veisusta, Piikkakuusenharjulta ja Mäyränmäeltä, Hervannan kanjonista, Särkijärven eteläpäästä sekä Peltolammilta.

Vuonna 2018 liito-oravasta saatiin runsaasti havaintoja jätösten muodossa Lahdesjärven uimarannan etelä-kaakkoispuolen haapa-kuusi-voittoisista metsistä, jotka ympäröivät Lahdesjärven entisiä peltoja. Alueella on erityisen paljon kolopuita. Vuoden 2016 koko kantakaupungin liito-oravaselvityksessä liito-oravasta saatiin havaintoja etelämpää, Leppäsen puronotkon tienoilta. Liito-orava todennäköisesti käyttää kulkuyhteyteenään Särkijärveä ympäröiviä metsiä, joiden säilyminen kulkuyhteyksinä on erityisen tärkeää. Selvitysalueella liito-oravan on ylitettävä Vuoreksen Puistokatu. Luontevin kulkuyhteys Puistokadun ylitse, etelän ja pohjoisen välillä käy vanhojen metsien ja liito-oravakartassa esitettyjen lajille soveltuvien metsien kautta. Tämä yhteys sijoittuu jotakuinkin Aunankorven itäpuolen jo vahvasti metsittyneille entisille pelloille ja edelleen Riitahuhdan alueelle. Kulkuyhteys on mahdollista myös lähempänä ranta-aluetta ja Västringinmäen kautta, mutta tämä yhteys on heikompi. Yhteys Lahdes- ja Särkijärven pohjoispuoliselle esiintymälle on mahdollista juuri ja juuri järvien välisen salmen ylitse, jossa liitomatkaa tulee noin 55 metriä. Toisaalta on olemassa viitteitä siitä, että liito-orava ei mielellään ylitä vesistöjä, sillä jouduttuaan veden varaan on sen päivät sillä luetut.

6. Luonnonoloiltaan arvokkaimmat osakokonaisuudet (liite 6.)

Luonnonolosuhteiltaan arvokkaimpiin osakokonaisuuksiin ja niiden rajauksiin on vaikuttanut luonnonarvojen keskittyminen. Näitä luonnonarvoja ovat tässä selvityksessä kasvillisuus ja liito-oravan esiintyminen, vanhat metsät ja niiden luonnontilaisuus, METSO-kohteet, avainbiotoopit ja kasvupaikkatyypit sekä myös sellaiset seikat kuin topografia ja osakokonaisuuksien eheys/ kompaktius. Oman osansa rajauksiin saattaisi tuoda erikseen selvitettävät ja raportoitavat linnusto- ja lepakkoselvitykset.

Arvokkaat osakokonaisuudet esitetään tässä arvojärjestyksessä. Jollei liito-oravaa otettaisi huomioon, arvokkaiden osakokonaisuuksien arvojärjestys olisi kasvillisuuden perusteella :
1. Arvio, 2. Lahdenkulo, 3. Lahdesjärvi ja 4. Särkelä. Liito-orava-tilanne huomioon ottaen luonnonoloiltaan arvokkaat osakokonaisuudet ovat järjestyksessä :

1. Särkelän alue (Alueellista arvoa)

Särkelän alueen arvo perustuu suurelta osin vuonna 2018 löydettyyn **liito-oravan** pesintään. Siihen alue on mitä ihanteellisimmin, sekapuustossa mukana paljon ravintopuuta ja kolopuita. Alueelta on hyvät kulkuyhteydet etelään, Leppänen-Valkama-alueelle, jossa on liito-oravalle hyvin soveltuvaa metsää runsaasti ja havaintoja lajin olemassaolosta vuodelta 2016. Jätöshavaintojen perusteella liito-orava käyttää kulkuyhteytensä pellon eteläpuolella, Kalamajantien varrella kasvavia metsiä, ja on todennäköistä, että liito-orava kulkee Riitahuhdan ja Aunankorven kautta etelän suuntaan (alueellinen ekologinen yhteys). Tällä vyöhykkeellä on liito-oravan kulkuyhteydeksi paras metsäinen (vanhojen metsien) vyöhyke. Kulkua on todennäköisesti myös pohjoiseen, Lahdesjärven pohjoispuoliselle liito-orava-esiintymälle, mutta tämä kulkuyhteys on heikompi; sitä heikentää Lahdesjärven pohjoispuolella oleva voimalinja. Mutta mahdollinen kulkuyhteys käynee Lahdesjärven länsirannan kautta. Toinen mahdollisuus kulkuun Lahdesjärven pohjoispuolelle käy vesistön ylitse Särkelän kohdalla, mutta se on epätodennäköistä.

Särkelän luonnonarvoihin on luettava vielä alueen lehtoisuus ja sitä mukaa myös lehtokasvillisuus sekä lehtoja avainbiotooppi-kriteerit täyttävinä kohteina. Kasviharvinaisuuksista kohteella kasvaa Tampereen pohjoisosissa alueellisesti uhanalainen **keltavuokko** (RT-N). Alueella on myös tässä yhteydessä avainbiotoopiksi luokiteltua vanhaa metsää Lahdesjärven rantavyöhykkeellä.

2. Riitahuhta-Lahdesjärvi-alue (Alueellista arvoa)

Myös tämän alueen tärkeimpiin luontoarvoihin lukeutuu **liito-orava**, mihin perustuu tämän alueen arvotus toiseksi tärkeimpänä kohteena. Vaikka laji ei tänä vuonna pesinytkään alueella, on se silti erittäin potentiaalista pesimiselle; ravintopuuainesta ja kolopuita on runsaasti ja saman pellon ympärillä, jolla on todettu pesintää. Samoin kuin Särkelän alueen kohdalla, tältä alueelta on yhtäläiset kulkuyhteydet etelään ja pohjoiseen, mutta tämä alue kuuluu Riitahuhdan metsäiseen vyöhykkeeseen, jota kautta on ajateltu nykyisellään muodostuvan etelästä pohjoiseen ulottuva alueellinen ekologinen yhteys.

Tämänkin alueen luontoarvoihin lukeutuu lehtomaisuus ja sen myötä lehtojen rehevä ja rikas kasvillisuus. Kasviharvinaisuuksiin kuuluvat **keltavuokko** (RT-N), **korpisara** (RT) ja **kaiheorvokki** (Vas). Lisäksi alueella on mahdollisesti avainbiotoopiksi luokiteltavaa vanhaa metsää, lehtoja ja lähde, joka on myös mahdollinen vesilain suojelema kohde.

3. Arvion alue (Alueellista arvoa)

Arvion alueen arvotus perustuu sen kasvillisuuteen, kasvistoon ja lehtoisuuteen. Alueen lehtoinen kasvillisuus on paikoin erityisen rehevää ja lehdot onkin luokiteltu avainbiotoopeiksi. Alueen kasviharvinaisuuksiin kuuluvat mm. **valkolehdokki** (R), **jänönsalaatti** (RT-N), **keltavuokko** (RT-N) ja **kaiheorvokki** (Vas), **lehtopähkämö**, **velholehti** ja **metsälehmus**. Alueella on kaksi avainbiotooppina vanhaksi metsäksi luokiteltua metsäkuviota, joista toinen on METSO-kohde. Lisäksi Arvion alue kuuluu vyöhykkeeseen, jota kautta muodostuu selvitysalueen parhaiten toimiva etelä-pohjois-suuntainen, alueellinen ekologinen yhteys.

4. Lahdenkulon alue (Paikallista arvoa)

Lahdenkulon luontoarvovahvuuksiin kuuluu **kynäjalavan** (R, VU) kasvupaikka. Näyttäisi kuin kynäjalava olisi luontaisesti asettunut paikkaansa, jolloin se on siis statuksensa osoittamassa asemassa. Kyseinen kynäjalava on vasta taimiasteella. Muita huomion arvoisia kasvilajeja alueelta ovat **valkolehdokki** (R) ja **keltatalvikki**. Alueella on myös selvitysalueen vanhin metsäkuvio, tosin melko pieni. Kuvion mäntypuuston keski-ikä on luokassa 120 - 140. Alueen arvoihin lukeutuu myös 25:n tammien metsikkö, jonka tammien rinnankorkeudelta mitattu puiden paksuus ei riitä (vielä) täyttämään luonnonsuojelulain tarkoittaman jalopuumetsikön puiden läpimittaa, joten tammimetsikkö on luokiteltavissa luokkaan ”Muut huomioitavat kohteet”. Alueen kautta on ajateltavissa paikallisesti toimiva ekologinen yhteys, jota liito-oravakin mahdollisesti saattaa käyttää.

Liitteen 6. kartalla on esitelty arvokkaiden osakokonaisuuksien lisäksi selvitysalueen ekologisten yhteyksien verkosto. Yhteydet on luokiteltu alueellisiin ja paikallisiin yhteyksiin. Alueellisesti merkittävä ekologinen yhteys muodostuu biotooppijatkumoon, jonka muodostavat selvitysalueen vanhimpien metsien ja lehtojen melko ehyt vyöhykkeisyys. Myös topografiansa perusteella alueellisen ekologisen yhteyden sijainti on omiaan esitetyssä paikassa. Paikalliset ekologiset yhteydet palvelevat selvitysalueen sisäistä liikehdintää, niillä on alueen sisällä tapahtuvan eläinten liikkumisen kannalta merkitystä.

7. Yhteenveto ja kaavoituksessa huomioon otettavaa

Vaikka selvitysalueella on hienoja lehtokohteita, ovat ne kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan Arvion aluetta lukuun ottamatta vain luokassa ”Paikallisesti arvokkaita”. Arvion alue on luokiteltavissa ”Alueellisesti arvokkaaksi” rehevän, runsaslajisen kasvillisuuden ja kasviston perusteella; alueella kasvaa mm erityisen runsaasti rauhoitettua valkolehdokkia (R). Kohde on myös tiiviisti yhteydessä Valkama-Leppäsen arvokkaaseen luontoalueeseen. Liito-oravan olemassaolo muuttaa luokitusta siten, että myös Lahdesjärvi-Riitahuhta ja Särkelän alueet ovat luokiteltavissa ”Alueellisesti arvokkaiksi” kohteiksi, varsinkin kun näiden alueiden kautta on todennäköisesti laajemman liito-oravaverkoston kauttakulkyhteys.

Säästämällä maankäytön suunnittelussa luonnonolosuhteiltaan arvokkaat osakokonaisuudet suojavyöhykkeineen mahdollisimman ehyinä kokonaisuuksina sellaisenaan, voidaan parhaimmalla mahdollisella tavalla pienentää mahdollisen tulevan rakentamisen aiheuttamaa haittaa luonnon monimuotoisuudelle ja ekologiselle toimivuudelle. Mutta jotta nämä alueet olisivat ekologisesti toimivia ja niiden luonnon rikkaus säilyisi, on niiden oltava viheralue- / metsäyhteydessä toisiinsa ja ympäröiviin luonnonalueisiin, ekologisena verkostona. Siksi maankäytön suunnittelussa tulee näiden arvokkaiden osakokonaisuuksien säästämisen lisäksi ottaa huomioon erityisesti alueellisesti, mutta myös paikallisesti tärkeät ekologiset yhteydet.

Maankäytön suunnittelun tulee ottaa huomioon erityisesti liito-oravan esiintyminen lajille potentiaalisine metsineen mahdollisimman ehyenä kokonaisuutena Lahdesjärvi-Riitahuhta sekä Särkelän arvokkailla osakokonaisuuksilla (Lahdesjärven uimarannan entisen pellon ympärillä) sekä säilyttää lajin kulkuyhteydet niin laajemmassa kuin myös paikallisessa mittakaavassa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää laajemman (alueellisesti tärkeän)

kulkuyhteyden säilyttämiseen/ muodostamiseen selvitysalueen ulkopuolisilta esiintymiltä etelän ja pohjoisen välillä (= Alueellinen ekologinen yhteys).

Kasvillisuuden ja kasviston suhteen tulee säilyttää Arvion arvokas osakokonaisuus suojavyöhykkeineen mahdollisimman ehyenä kokonaisuutena valuma-alueineen. Tällä alueella olisi hyvä ohjata tulevaa ja todennäköistä virkistyskäyttökulkua siten, että siitä aiheutuisi mahdollisimman vähän vahinkoa alueen kasvistolle.

Muilla arvokkailla osakokonaisuuksilla ja niiden ulkopuolisillakin alueilla on suositeltavaa pyrkiä mahdollisuuksien mukaan säästämään luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksellisiä avainbiotooppeja, lehtoisuutta ja harvinaisten lajien esiintymiä sekä viheryhteyksiä alueiden välillä.

Lähdeluettelo

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J. ym. 1998: Retkeilykasvio, 4. painos. - Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. Yliopistopaino, Helsinki 1998.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja - Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki, Suomen ympäristö 5/ 2018. 925 s.

Laine, J. & Vasander, H. 1990: Suotyypit. - Kirjayhtymä, Helsinki.

Lampinen, R. & Lahti, T. 2018: Kasviatlas 2017. - Helsingin Yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsinki. Levinneisyyskartat osoitteessa <http://koivu.luomus.fi/kasviatlas>.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnonarvokkaat elinympäristöt. - Metsälehti Kustannus, Helsinki. Paino: Karisto Oy, Hämeenlinna 1998.

Mossberg B. & Stenberg L. (suom. Vuokko S. & Väre H.) 2003: Suuri Pohjolan Kasvio. - Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Tampereen kaupungin kiinteistötoimi, metsäsuunnitelma vuosille 2011-2020.

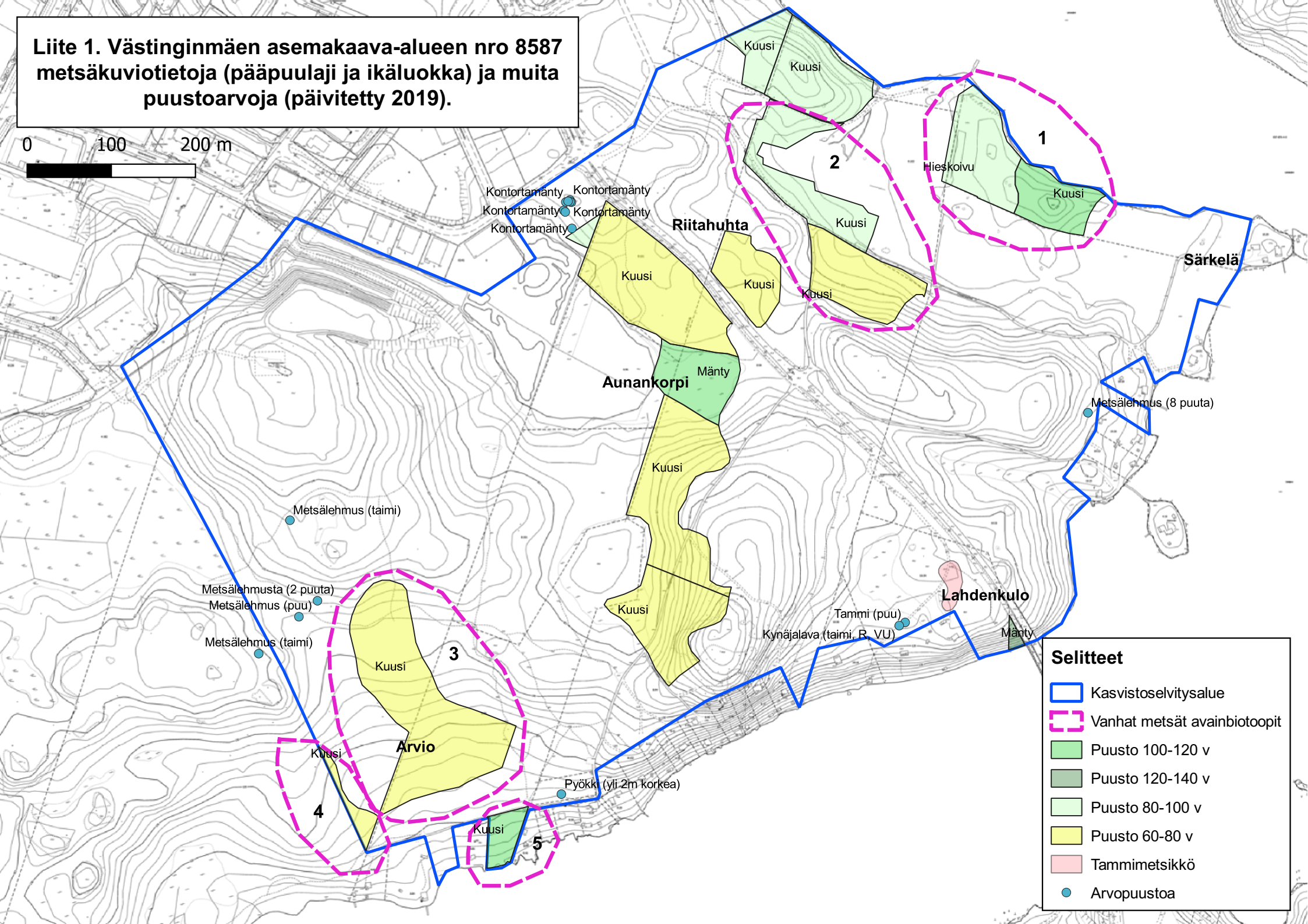
Tampereen kaupunkimittaussyksikkö: Tampereen kaupunkiseudun ortokuvakoonti.

Tampereen kaupungin Oracle – sähköinen tietokanta.

Tampereen kaupungin ympäristövalvonta/ Nieminen, J. 2006: Tampereen kaupungin vanhat metsät –selvitys. – Tampereen kaupungin ympäristövalvonta, Tampereen kaupungin kiinteistötoimi, Tampereen kaupungin katu- ja vihertuotanto.

Liite 1. Västringinmäen asemakaava-alueen nro 8587 metsäkuviotietoja (pääpuulaji ja ikäluokka) ja muita puustoarvoja (päivitetty 2019).

0 100 200 m

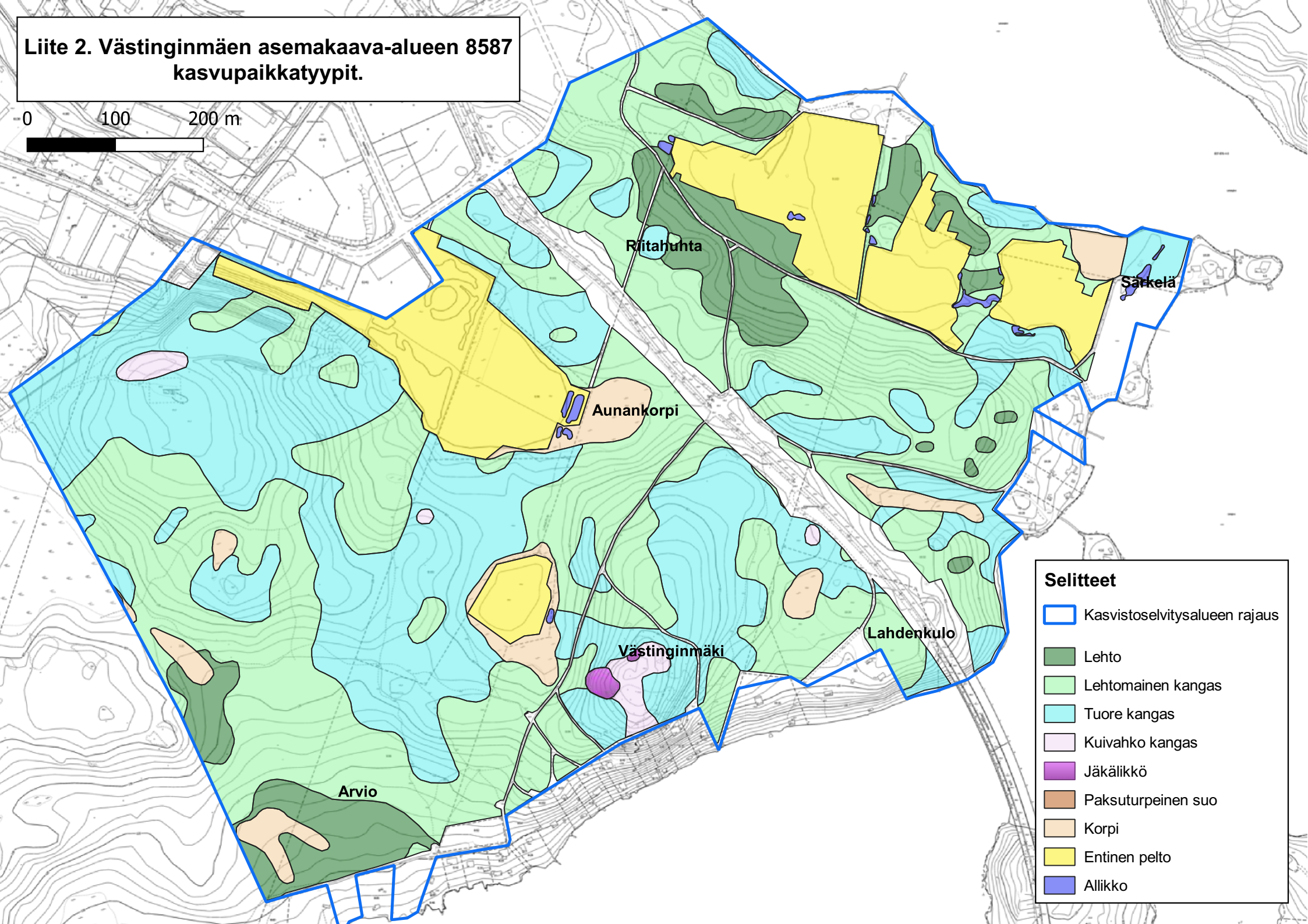

Selitteet

- Kasvistoselvitysalue
- Vanhat metsät avainbiotoopit
- Puusto 100-120 v
- Puusto 120-140 v
- Puusto 80-100 v
- Puusto 60-80 v
- Tammimetsikkö
- Arvopuustoa

Liite 2. Västinginjään asemakaava-alueen 8587 kasvupaikkatyytit.

0 100 200 m

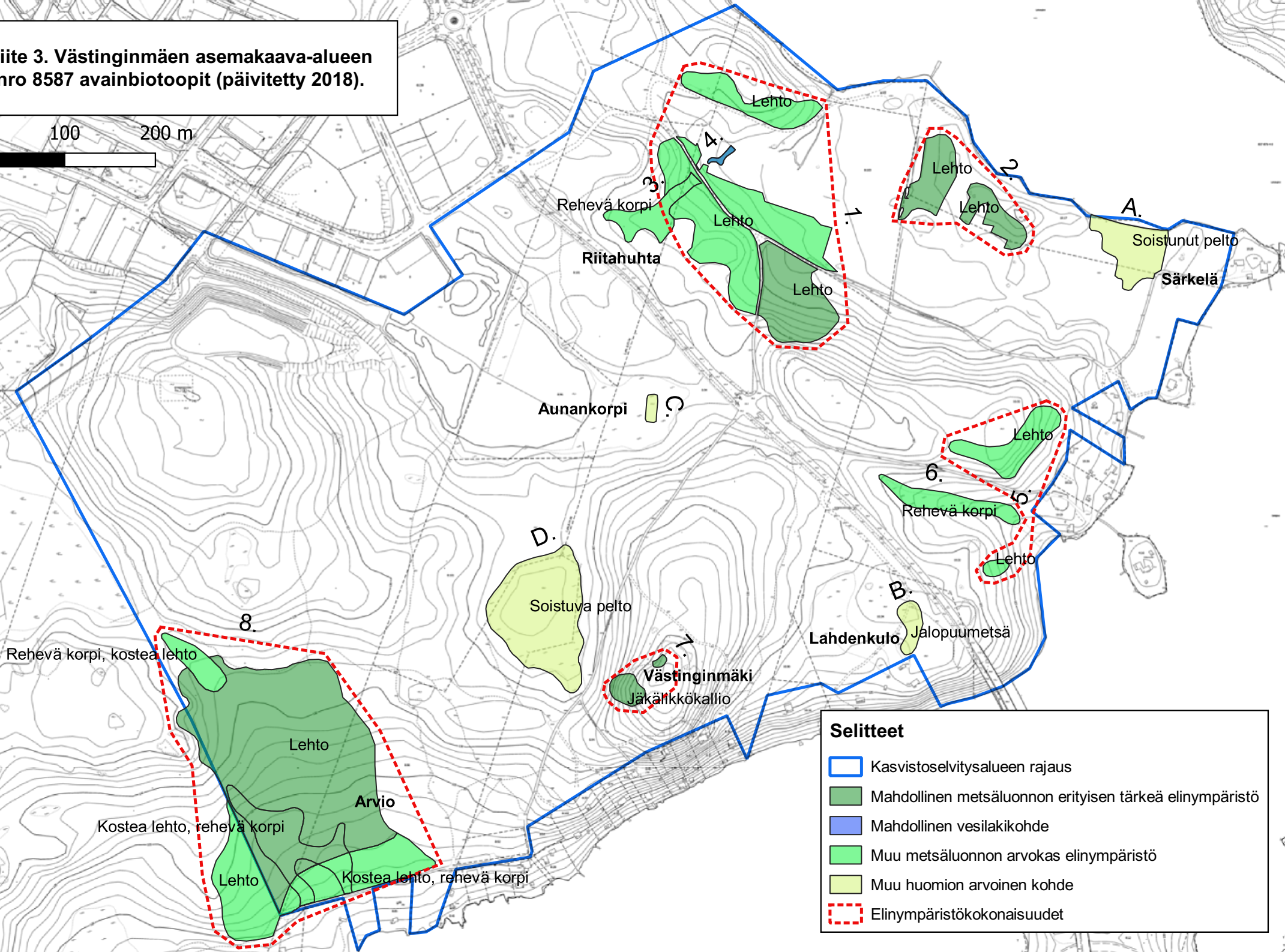

Selitteet

- Kasvistoselvitysalueen rajaus
- Lehto
- Lehtomainen kangas
- Tuore kangas
- Kuivahko kangas
- Jäkälikkö
- Paksuturpeinen suo
- Korpi
- Entinen pelto
- Allikko

**Liite 3. Västinginjään asemakaava-alueen
nro 8587 avainbiotoopit (päivitetty 2018).**

0 100 200 m

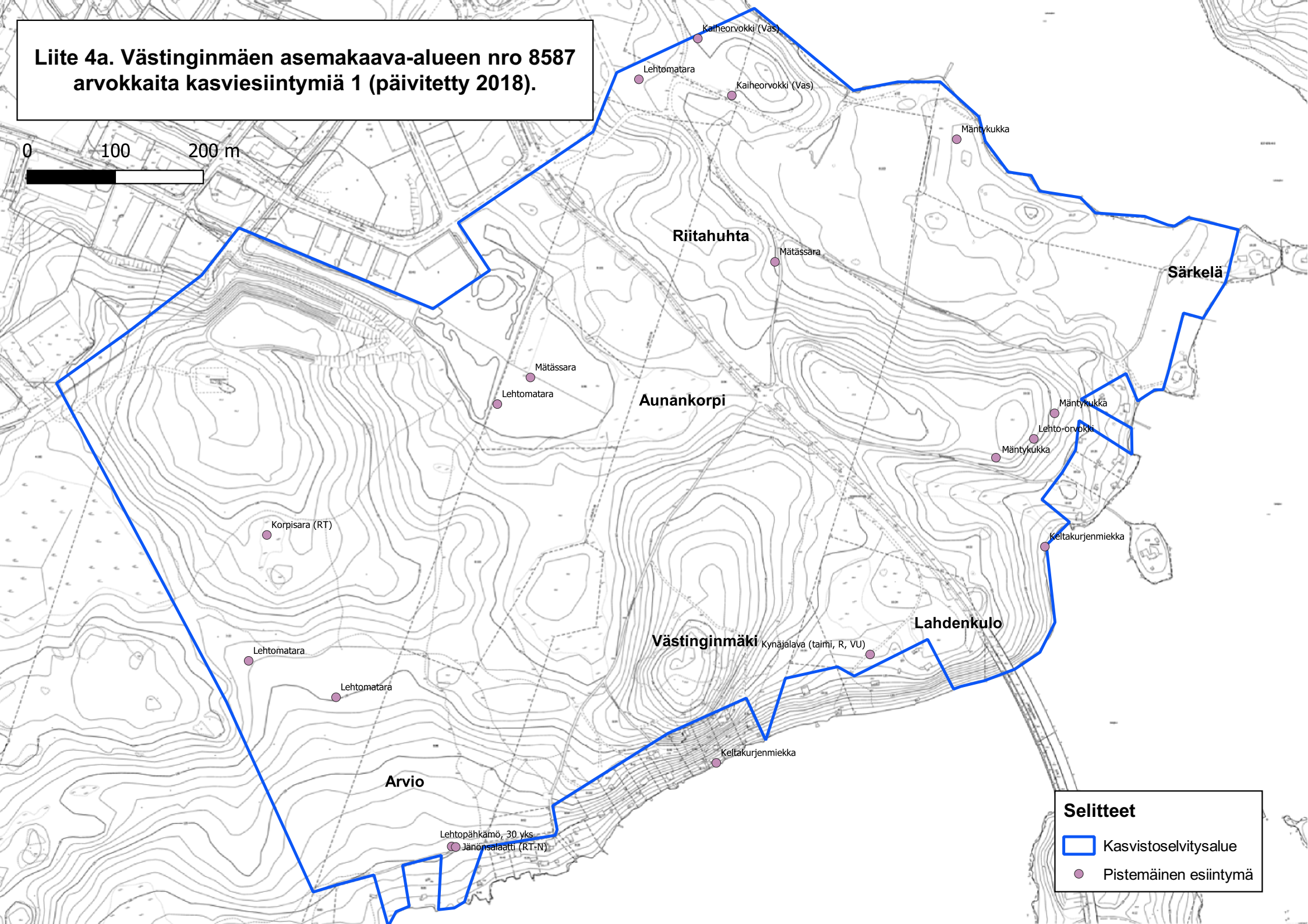

Selitteet

- Kasvistoselvitysalueen rajaus
- Mahdollinen metsäluonnon erityisen tärkeä elinympäristö
- Mahdollinen vesilakikohde
- Muu metsäluonnon arvokas elinympäristö
- Muu huomion arvoinen kohde
- Elinympäristökokonaisuudet

**Liite 4a. Västinginjään asemakaava-alueen nro 8587
arvokkaita kasviesiintymiä 1 (päivitetty 2018).**

0 100 200 m

Selitteet

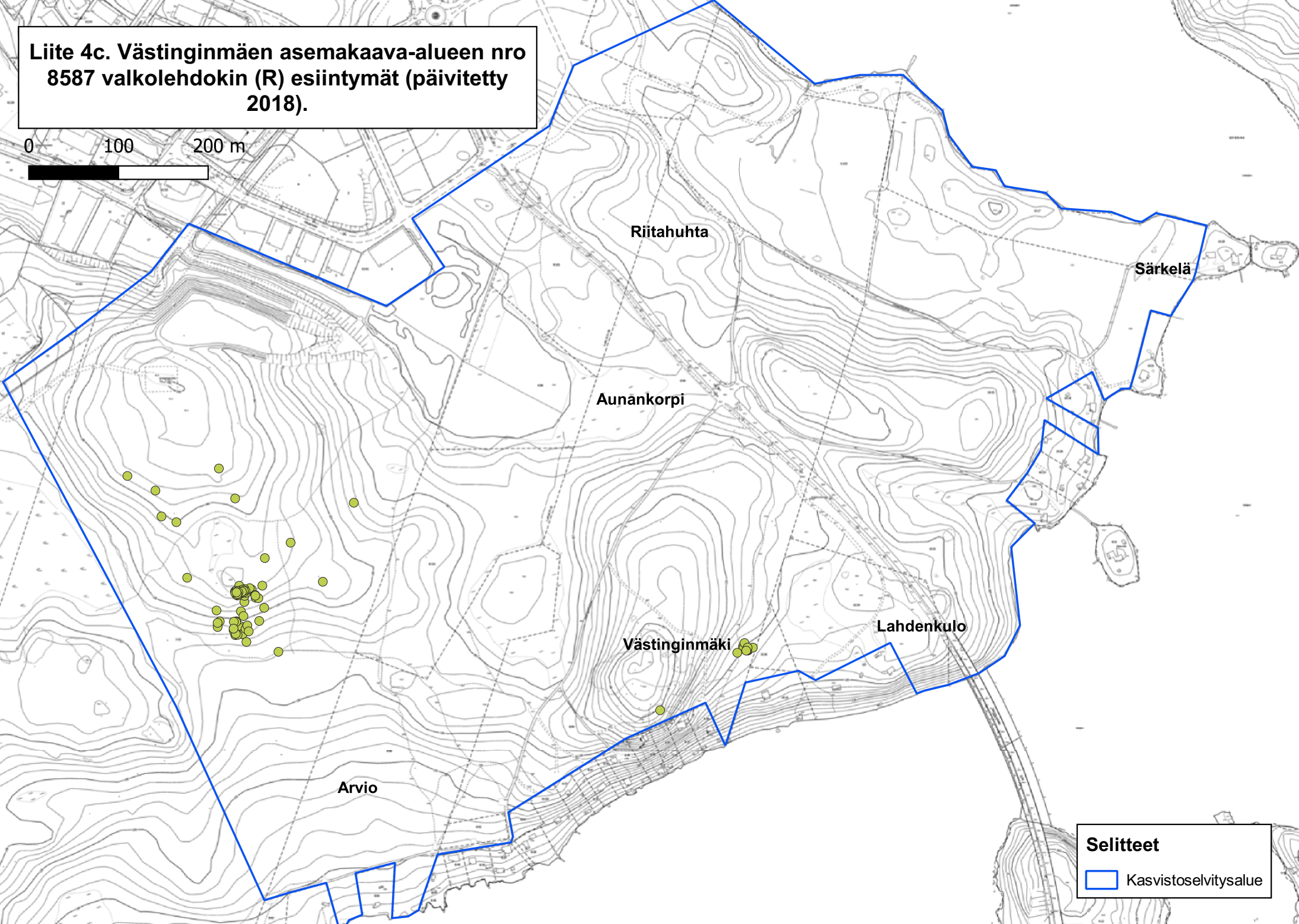
- Kasvistoselvitysalue
- Pistemäinen esiintymä

Liite 4c. Västinginjään asemakaava-alueen nro 8587 valkolehdokin (R) esiintymät (päivitetty 2018).

0 100 200 m

Riitahuhta

Särkelä

Aunankorpi

Lahdenkulo

Västinginjääki

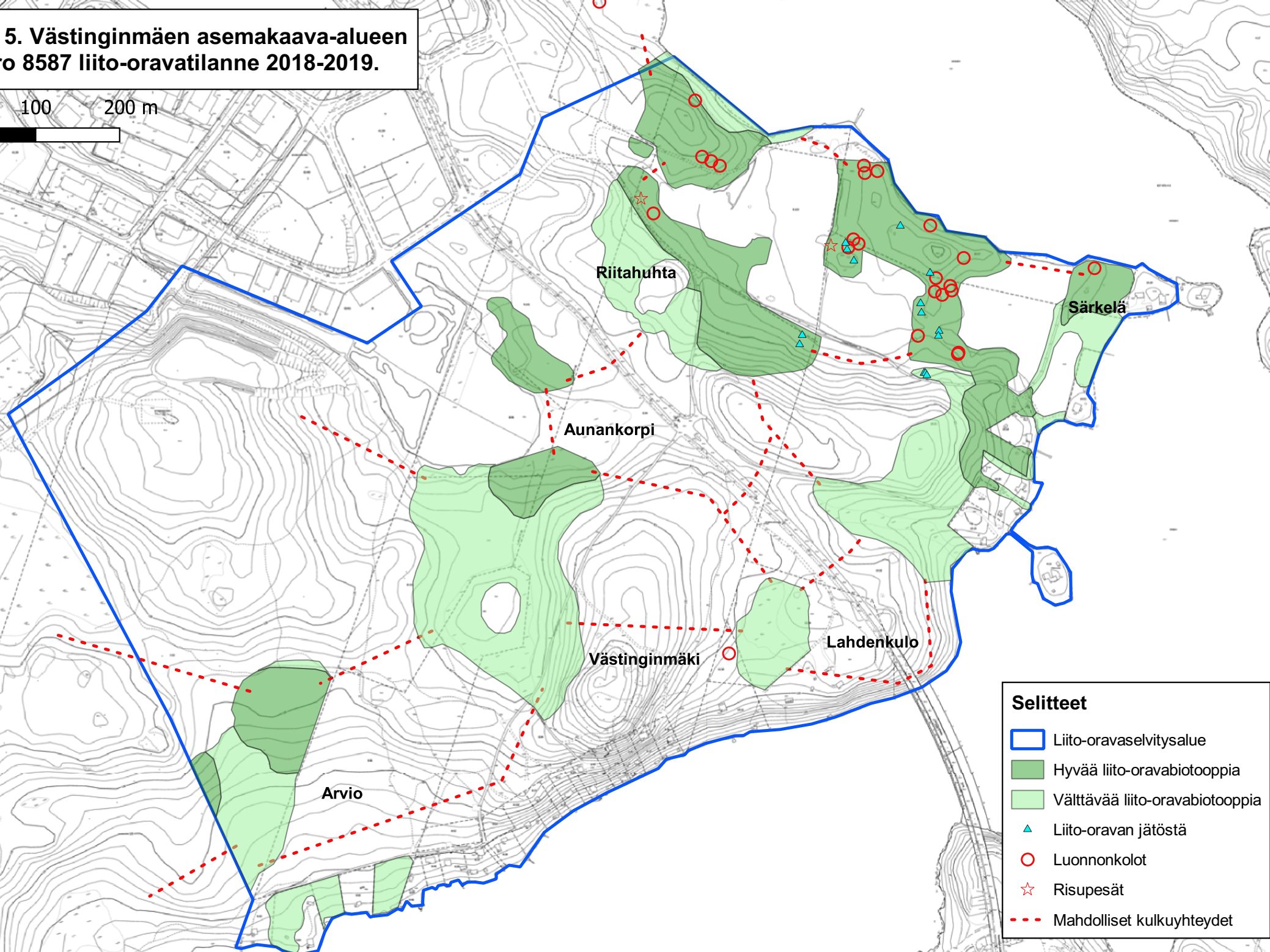
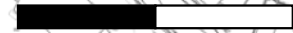
Arvio

Selitteet

 Kasvistaselvitysalue

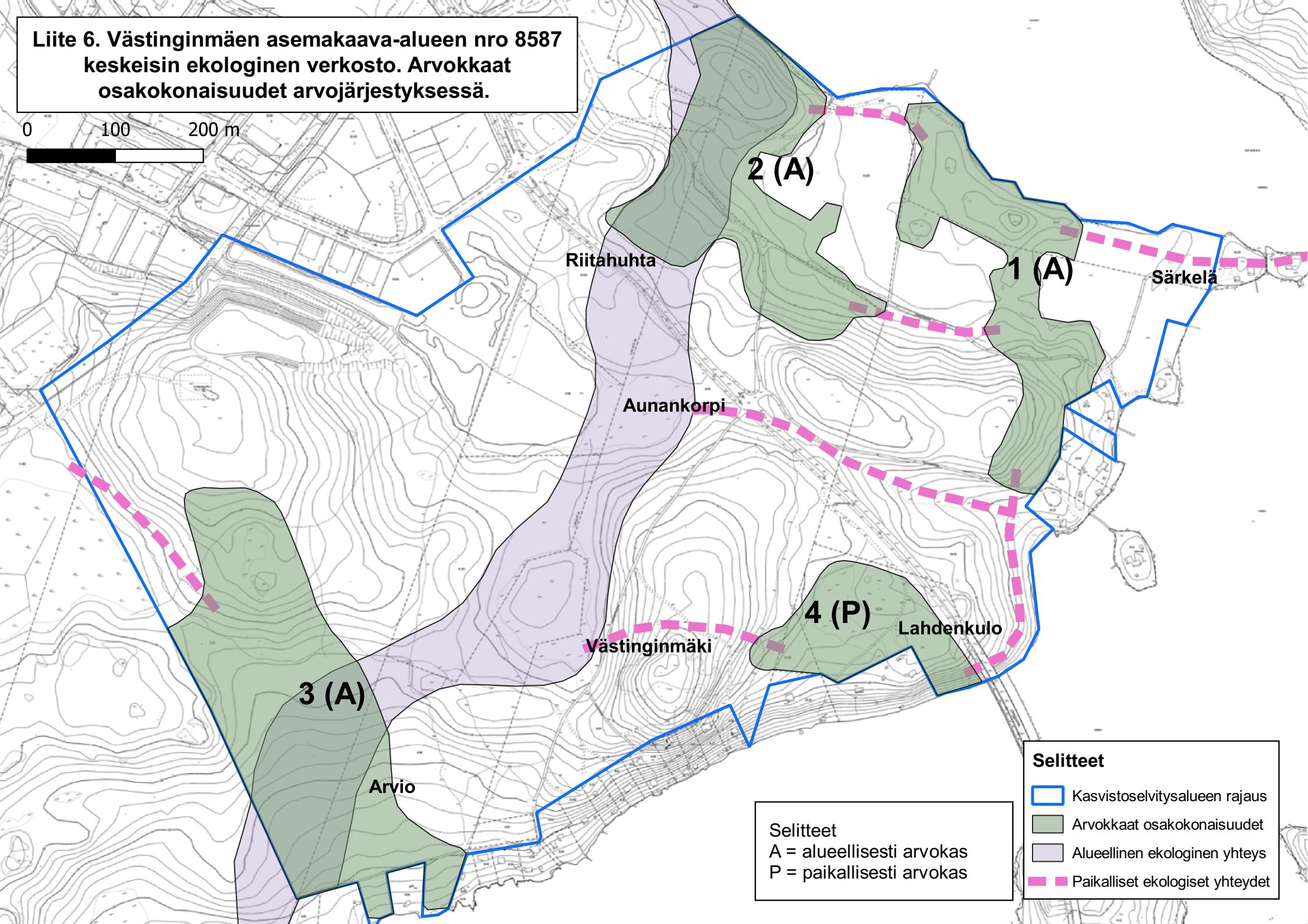
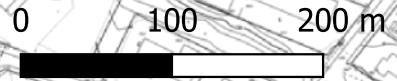
**Liite 5. Västinginjään asemakaava-alueen
nro 8587 liito-oravatilanne 2018-2019.**

0 100 200 m

- Selitteet**
- Liito-oravaselvitysalue
  - Hyvää liito-oravabiotooppia
  - Välttävää liito-oravabiotooppia
  - Liito-oravan jätöstä
  - Luonnonkolot
  - Risupesät
  - Mahdolliset kulkuyhteydet

Liite 6. Västringinmäen asemakaava-alueen nro 8587 keskeisin ekologinen verkosto. Arvokkaat osakokonaisuudet arvojärjestyksessä.

Selitteet
A = alueellisesti arvokas
P = paikallisesti arvokas

Selitteet

- Kasvistaselvitysalueen rajaus
- Arvokkaat osakokonaisuudet
- Alueellinen ekologinen yhteys
- Paikalliset ekologiset yhteydet